

LOLA BADIA

SOBRE LES NOVES EDICIONS GIRONINES D'EIXIMENIS *

El 12 de juny de 1984 es va constituir al Col·legi Universitari de Girona, entitat docent vinculada a la Universitat Autònoma de Barcelona, la Comissió Editora de les Obres de Francesc Eiximenis. Érem un grupet de professors de la Secció de Lletres, dedicats a l'ensenyament de la filologia catalana, castellana i llatina, que des d'angles diversos ens interessàvem per la cultura literària dels darrers segles medievals i que collíem al vol la possibilitat d'administrar una substanciosa i meritòria subvenció per a una empresa cultural d'una certa envergadura procedent de la Diputació de Girona. Modest Prats havia presentat amb èxit la idea alguns mesos abans als responsables de l'aplicació de certs pressupostos, i un bon dia ens la va amollar en el curs d'una de les nostres profitoses tertúlies gastronòmiques: ¿què en diríeu de publicar les obres d'Eiximenis, que és l'escriptor gironí més prolífic de tots els temps i que, per a la majoria de la gent d'aquesta ciutat (i d'altres), no és més que un nom sense res al darrere?

Han passat dos anys i mig d'aquella feta i tenim la immensa satisfacció de poder fer saber que hem aconseguit de dur a terme la primera etapa del que vam projectar en aquella sessió inicial: acaba de sortir de la impremta el primer volum de la sèrie de les *OFE* (Obres de Francesc Eiximenis), que correspon a una de les parts del *Dotzè del Crestià*, un dels llibres més voluminosos que ens ha deixat el nostre incansable franciscà; concretament, es tracta de la part cinquena del tractat, que físicament constitueix el primer volum de la segona meitat de l'obra.

Per completar tot el *Dotzè* (que és tan sols una part del llegat de Francesc Eiximenis) hem de fer estampar encara tres volums més com el present, i això equival al treball de tres anys. El ritme que ens hem imposat, d'acord amb la quantia de la subvenció de la Diputació, és d'un llibre l'any. No us penseu pas, però, que és poca feina! El nostre primer tom té 519 pàgines i ha estat imprès en tipografia als tallers de Delfos I. G. d'Esplugues de Llo-

* Text aparegut al «Quadern de Cultura» del diari «El País» (28-XII-1986).

bregat: els impressors (a qui reconeixem tots els mèrits d'una professió que va esdevenint artesanal) i els editors sabem què ens espera. Solució de dubtes lingüístics i culturals dels més variats i imprevisibles, confecció d'uns índexs de noms i de temes i hores i hores de dedicació per a aconseguir un text al més coherent i fidedigne possible. Dels integrants de la Comissió Editora voldria recordar, ara que he esmentat unes oficines tipogràfiques, Pedro Cátedra, catedràtic de literatura espanyola de Salamanca i durant els darrers deu anys company de fatigues acadèmiques a Girona; ha estat ell qui ha plantejat la maqueta del primer volum de la sèrie Eiximenis.

A part de qui signa, que ha actuat de secretària, i dels dos altres membres que ja he esmentat, Prats i Cátedra, la Comissió Editora de les Obres de Francesc Eiximenis la constitueixen Albert Rossich, Mariàngela Vilallonga i Xavier Renedo. Es tracta de gent enfeïnada: Prats amb la història de la llengua, Cátedra amb la literatura castellana antiga, una servidora amb la seva homòloga catalana, Rossich amb el barroc català, Vilallonga amb autors llatins antics i medievals. Renedo, en canvi, que en el seu dia va ser alumne de tots els suara esmentats, està enfeïnat principalment amb Eiximenis i això és fonamentalment un bon senyal. Senyal de consolidació de la nostra empresa de cara als propers anys.

Perquè fins ara la Comissió Editora ha fet bàsicament feina de gestió. Vull dir que ens hem encarregat de transformar en llibre un mecanografiat pre-existent, un mecanografiat d'unes mil pàgines que va arribar a Barcelona dins d'una caixa procedent no menys que del Canadà amb un remitent que deia: Curt Wittlin, de la Universitat de Saskatchewan, Saskatoon. L'iniciador de tota la història, doncs, cal que rebí el reconeixement que li correspon. Wittlin, catalanòfil ben conegut ens els medis de la professió, va obtenir fa un munt d'anys una ajuda de la Federació Canadenca per a l'Estudi de les Humanitats que li va permetre de transcriure, amb la col·laboració d'un grup de col·legues de totes dues bandes de l'Atlàntic, una de les obres més desconegudes d'Eiximenis, la segona meitat del *Dotzè*, que se'ns ha conservat exclusivament en un manuscrit del segle xv custodiat a l'Arxiu de la Catedral de València. La Comissió Editora es va fer càrrec del mecanografiat, que anava d'Herodes a Pilat per les editorials de Barcelona, i el va transformar en la primera pedra d'una empresa erudita i editorial que tindrà sentit en la mesura en què aconseguixi d'incorporar a les seves files la contribució de tots els especialistes en Eiximenis i també «sang nova», tal com insinuava una mica més amunt.

En aquest sentit, podem anunciar que la primera meitat del *Dotzè*, la que correspon a les seves parts primera, segona, tercera i quarta i que compta amb tres manuscrits i una impressió incunable, és en curs de preparació per part d'un equip multinacional planejat per Wittlin i ara dirigit per

la Comissió Editora. Hi abunda la «sang nova». I a aquest propòsit permeteu-me que citi el meu mestre Riquer: tot professor ha de desitjar que els seus deixebles (i els dels seus col·legues) siguin millors que no pas ell.

Aquest article, que ja va semblant una acta de reconeixement de mèrits, no podria acabar sense esmentar tres factors importantíssims pel que fa a l'empresa eiximeniana de Girona que ara ens ocupa. En primer lloc, hi ha el Consell Assessor de la Comissió Editora. No hem importunat sistemàticament els vells mestres per tal que ens apadrinessin; hem preferit de trucar a la porta de professionals de mitja edat coneguts per la seva tendència a anar per feina com per exemple Jaume Riera i Sans, Josep Massot, Germà Colon, Josep Perarnau, Amadeu Soberanas, Curt Wittlin o Albert Hauf. Els agraïm la confiança que van posar en nosaltres des d'un bon principi i ens prometem de reclamar-los suggeriments i contribucions de diversa mena (Hauf, per exemple, serà el curador de la *Vida de Crist* eiximeniana, que esperem publicar algun dia).

En segon lloc, cal que esmenti els revisadors dels volums que anem i anirem publicant. Quan la transcripció d'una obra de les dimensions de les que feia Eiximenis ha estat feta per més d'una persona, cal que algú controli els inevitables desajustaments de criteri. En el cas de les parts del *Dotzè* que estem publicant aquesta feina havia estat ja feta, però la Comissió ha cregut convenient repetir l'operació, entre altres coses per a establir uns criteris generals per a la presentació dels textos d'Eiximenis que hem d'anar publicant en el futur. August Bover i Arseni Pacheco han col·laborat amb la Comissió en aquestes tasques.

Finalment, he de parlar del Col·legi Universitari de Girona, que és el centre universitari que aixopluga totes les activitats que he estat descrivint. El Col·legi ha contribuït econòmicament a la nostra empresa, però ha fet alguna cosa millor: assentar les bases per a la construcció d'un institut d'investigació entorn de l'edició i l'estudi de les obres d'Eiximenis. De moment tenim un local, un primer fons de microfilms, uns quants llibres especialitzats que aspiren a multiplicar-se ràpidament i una bibliotecària: tot just un inici.